

Lupa- ja valvontavirasto
Yhteysviranomainen
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto, Mustasaaren Vistantie, Mustasaaren kunta, Merenkurkun saaristo (FI0800130), Mustasaari

Lupa- ja valvontaviraston (jäljempänä LVV) YVA-yhteysviranomainen on pyytänyt LVV:n- luonnonsuojeluyksiköltä luonnonsuojelulain 35 §:n mukaista lausuntoa Mustasaaren Vistantien päivitetyistä Natura-arvioinnista. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on lausunut Mustansaaren Vistantien aiemmasta Natura-arvioinnista 4.9.2020 (EPOELY/1857/2020).

Mustasaaren kunta suunnittelee Vistantie-nimistä tiehanketta Mustasaaren kunnan alueella sijaitsevan Björkön saaren ja Raippaluodon Vistanin kylän välillä. Suunnittelualue sijaitsee noin kymmenen kilometrin etäisyydellä Raippaluodon kirkonkylältä luoteeseen ja noin 28 kilometrin etäisyydellä Vaasan keskustasta luoteeseen. Hankkeen tarkoituksena on parantaa Björkön ja Söderuddenin kylän/Paniken saaren välisiä tieyhteyksiä. Tieyhteyden avulla saataisiin yhdistettyä Björkö ja Vistan siten, että maailmanperintöalueen eri osissa käyminen helpottuisi.

Mustasaaren Vistantien ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan seuraavia vaihtoehtoja:

Vaihtoehto 0: Hanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto 1: Tie rakennetaan reittiä: Grundskat - Hannos Valsörarna – Uddströmmen – Udden.

Vaihtoehto 1 on jaettu neljään alavaihtoehtoon: VE 1A, VE 1B, VE 1C, VE 1D.

Vaihtoehto 2: Tie rakennetaan reittiä Grundskat - Uddströmmen – Udden.

Vaihtoehto 3: Tie rakennetaan reittiä Grundskat - Udden (Natura-alueen ulkopuolella).

Vaihtoehto 4: Tie rakennetaan reittiä Grundskatt-Udden vaihtoehdon 3 eteläpuolelle (Natura-alueen ulkopuolella).

Arvioidut vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin

Natura-arviointi käsittelee Mustasaaren Vistantien rakentamisen vaikutuksia Merenkurkun saariston Natura-alueelle (FI0800130, SAC/SPA). Hankkeen vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Natura-alueen osa-alueelle 4: Merenkurkun saaristo-Medelkallan-Utgrynnan alue. Mustasaaren Vistantien sijoitusvaihtoehdot 1A, 1B, 1C, 1D ja 2 sijoittuvat osittain Natura-alueelle. Vaihtoehdot 3 ja 4 sijoittuvat Natura-alueen ulkopuolelle.

Rannikon laguunit (1150)

Vaikutuksia luontotyyppiin aiheutuu Vistanin puoleisella osalla, missä tievaihtoehto 1 alavaihtoehtoineen sivuaa noin sadan metrin matkalla Hannos Valsörarnan eteläpuolelle sijoittuvaa luontotyyppikuviota, jonka edustavuus on arvioitu luokkaan ei merkittävä. Pengertien välilliset vaikutukset kohdistuvat etupäässä fladan linnustoon. Fladan luontainen kehitykseen tie ei vaikuta. Tievaihtoehdolla 1 ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia fladan ominaispiirteisiin tai toimintaan.

Vaihtoehto 1B sijoittuu luontotyyppiä edustavan fladan alueelle Uddenin länsirannalla vajaan kolmensadan metrin matkalla. Uddenin länsirannalla oleva flada on edustavuudeltaan luokassa hyvä. Tiealueelta luontotyyppiä menetetään kokonaisuudessaan noin neljä aaria. Pengertie myös vaikuttaa merkittävästi jäljelle jäävän luontotyyppin (pinta-ala noin 2 ha) ominaisuuksiin Uddenin alueella patoamalla fladaa ja vaikuttamalla siten veden virtauksiin alueella. Vaikutuksena voi olla mm. luontotyyppin rehevöityminen ja umpeenkasvu sekä välillisiä vaikutuksia kiintoaineksen leviämisestä. Tie sulkee meriyhteyden altaan pohjoispuolella ja vähentää veden vaihtuvuutta korkean veden aikana. Heikentävät vaikutukset tämän fladan ominaispiirteisiin tai toimintaan arvioidaan merkittäviksi vaihtoehdossa 1B.

Vaihtoehdoilla 1C ja 1D pengertien padottava vaikutus voi vähäisesti heikentää Uddenin länsirannalla olevan fladan luontaista veden vaihtuvuutta ja siten vaikuttaa sen kehitykseen. Vaihtoehdoilla ei arvioida olevan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia fladan ominaispiirteisiin tai toimintaan. fladan ominaispiirteisiin tai toimintaan on vähäinen.

Vaihtoehdoista 3 ja 4 ei muodostu suoria vaikutuksia Natura-alueelle sijoituville luontotyypeille.

Vaikutuksia kohdistuu hyvin pienelle alalle (< 1 %) koko suojelun perusteena olevan luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella (2 000 ha). Vaihtoehdon 1B toteuttaminen tuottaa selvimmät vaikutukset luontotyyppille, mutta vaikutusten pienialaisuuden takia niiden ei arvioida merkittävästi heikentävän luontotyyppiä.

Merkittäviä välillisiä vaikutuksia muodostuu kaikista vaihtoehdosta Natura-alueen Uddströmmen ja siitä pohjoisella merialueella, mikäli pengertien aiheuttamat veden virtaamamuutokset heikentävät vesialueelle ominaisen lajiston (mm. kalat, hyönteiset, vesikasvillisuus ja muut vesieliöt) elinolosuhteita alueella esim. rehevöittämällä vesistöä tai aiheuttamalla pohjan ja kasvillisuuden liettymistä. Tien toteuttaminen vaihtoehdosta riippumatta merkittävästi heikentää sekä avoimia ja suojaisia näkinpartaispohja - luontotyyppisiä, että meriuposkuoriaisen elinympäristöjä. Tälle vesialueelle ei ole kuitenkaan osoitettu Natura-alueelle suojeltavaa luontotyyppiä.

Vaihtumissuot ja rantasuot (7140)

Vaihtumissoita ja rantasuot esiintyy Natura-alueella tievaihtoehtojen läheisyydessä kahdella erillisellä kuviolla. Luontotyyppikuviot ovat edustavuudeltaan luokassa hyvä. Vaihtoehdon 1 alavaihtoehdot A ja B sijoittuvat suoraan luontotyyppin alueelle. Vaihtoehdoilla 1C ja 1D suoria vaikutuksia ei muodostu. Vaihtoehto 2 sivuaa luontotyyppiä.

Vaihtoehdosta riippuen luontotyyppiä menetetään tiealueen kohdalta noin 0-2,3 aaria, mikä vastaa noin 0,005 % Natura-alueella esiintyvän luontotyypin kokonaisalasta (n. 350 ha). Suorien vaikutusten lisäksi luontotyypille aiheutuu reunavaikutusta ja pintavesivaikutuksia, jolloin vaikutusalueen pinta-ala on yhteensä n. 3 aaria. Natura-alueella vaikutuksia kohdistuu vaihtoehdosta riippumatta hyvin pienelle alalle (< 1%) koko suojelun perusteena olevan luontotyypin pinta-alasta (350 ha) eikä luontotyyppiin kohdistu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia.

Maankohoamisrannikon primäärisuksessiovaiheiden luonnontilaiset metsät (9030)

Tievaihtoehdojen 1A-C-D ja 2 alueilta (vaihtoehdon mukaan) luontotyyppiä joudutaan raivaamaan Natura-alueella noin 60-30 aaria. Luontotyypin edustavuus vaihtelee erinomaisesta merkittävään niillä kuvoilla, joihin vaikutukset kohdistuvat. Lisäksi tien rakentaminen pirstoo yhtenäisiä metsäkuvioita. Tie luo osalle lajistoa fyysisen esteen liikkumiselle ja tie katkaisee metsien toiminnallisen kytkeytyneisyyden. Vaihtoehdossa 1B pirstoutumisvaikutus on suurin.

Suorien vaikutusten lisäksi vaihtoehdot VE1A-D ja 2 aiheuttavat jäljelle jääville luontotyyppikuviolle reunavaikutusta sekä pintavesivaikutuksia, jotka ilmenevät huomattavasti varsinaista tiealuetta laajemmalla alueella. Pienilmastovaikutukset voivat ulottua noin 25 metrin päähän tien reunasta. Metsien sukcession edetessä tiestä johtuva reunavaikutus tulee korostumaan. Suurimmat vaikutukset aiheutuvat vaihtoehdosta 1B, mutta merkittäviä vaikutuksia aiheutuu myös vaihtoehdoista 1A, C, D ja 2.

Luontotyyppiä esiintyy tielinjauksilla myös Natura-alueen ulkopuolisilla osuuksilla Grundskatin ja Uddenin alueilla. Natura-alueen ulkopuoliset luontotyyppikuviot muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden Natura-alueelle sijoittuvien luontotyyppikuvioiden kanssa, jolloin myös niille kohdistuvien vaikutusten voidaan katsoa heijastuvan osittain myös Natura-alueelle.

Luontotyyppi on alueelle hyvin tyypillinen ja sitä esiintyy Natura-alueella yhteensä noin 5 600 hehtaarin alueella. Natura-alueella vaikutuksia kohdistuu vaihtoehdosta riippumatta hyvin pienelle alalle (< 1 %) koko suojelun perusteena olevan luontotyypin pinta-alasta, joten merkittäviä luontotyyppiä heikentäviä vaikutuksia ei näin ollen arvioida muodostuvan.

Puustoiset suot (91D0)

Hannos Valsörarnan alueella vaihtoehdot 1A ja 1B sijoittuvat noin 30-40 metrin matkalla (pinta-alaltaan n. 2,5 aaria) kuviolle, joka edustaa puustoiset suot -luontotyyppiä. Tien rakentaminen aiheuttaa merkittäviä muutoksia kuviolle ja valtaosa luontotyyppikuviosta menetetään suoraan tien raivaustoimien yhteydessä.

Jäljelle jäävälle luontotyyppikuviolle muodostuu merkittäviä luontotyypin ominaispiirteitä heikentäviä vaikutuksia pidemmällä aikavälillä reunavaikutuksen ja pintavesivaikutusten myötä. Vaikutuksia kohdistuu noin 0,15 hehtaarin alueella, joka vastaa noin 0,1 % luontotyypin kokonaispinta-alasta Natura-alueella (115 ha).

Vaihtoehdoista 1C-D, 3 ja 4 ei muodostu suoria tai epäsuoria vaikutuksia luontotyypille.

Natura-alueella vaikutuksia kohdistuu vaihtoehdosta riippumatta hyvin pienelle alalle (< 1 %) koko suojelun perusteena olevan luontotyypin pinta-alasta eikä merkittävästi heikentäviä vaikutuksia muodostu.

Luontodirektiivin mukaiset lajit

Luontodirektiivilajeista **itämerennorpalle ja harmaahylkeelle** ei arvioida kohdistuvan vaikutuksia, sillä lajien esiintymisalueet sijoittuvat hankkeen vaikutusalueen ulkopuolelle, selvästi kauemmas merelle.

Saukkoon hankkeesta arvioidaan voivan kohdistua vähäisiä elinympäristövaikutuksia, mikäli lajin elinalueita sijoittuu tien alueelle tai lähiympäristöön. Björkön–Vistanin alueelta ei ole tiedossa tarkempia havaintoja saukosta. Saukon elinpiiri on hyvin laaja, ja teialue edustaa siitä vain pientä osaa, koska tien vaatima pinta-ala on hyvin vähäinen.

Tie saattaa lisätä saukon liikennekuolleisuutta, jonka on arvioitu olevan yksi saukkojen merkittävimmistä kuolinsyistä. Koska tien ajonopeudet tiellä eivät todennäköisesti muodostu erityisen suuriksi, liikenteen kuolleisuutta lisäävä vaikutus saukolle ei ole merkittävä.

Nelilehtivesikuusi kasvaa ainoastaan niukasti suolaisessa murtovedessä. Se kasvaa pehmeäpohjaisissa ruovikon ja saraikon aukko- ja kopsaikoissa sekä laidunnettujen rantaniittyjen lampareissa. Suomessa nelilehtivesikuusta tavataan tyypillisesti siellä, missä muodostuu uutta rantaviivaa maankohoamisen seurauksena. Lajin taantumisen syitä ei tarkkaan tiedetä. Niitä ovat ainakin Itämeren rehevöitymisestä johtuva rantojen umpeenkasvu, rantalaidunnuksen päättyminen sekä rakentaminen. Tien rakentamisalueelta ei ole tiedossa nelilehtivesikuusen esiintymisalueita, eikä hankkeesta arvioida muodostuvan lajille vaikutuksia.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja säännöllisesti esiintyvä muuttava linnusto

Selvitysten ja lähtötietojen mukaan Natura-alueen suojelun perusteena olevista lajeista hankkeen vaikutusalueella on selvityksissä havaittu pesivänä, ruokailevana tai levähtävänä ainakin seuraavat lajit, joihin arviointi keskittyy: kuikka (*Gavia arctica*), harmaahaikara (*Ardea cinerea*), laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), tukkasotka (*Aythya fuligula*), uivelo (*Mergus albellus*), nuolihaukka (*Falco subbuteo*), pyy (*Tetrastes bonasia*), teeri (*Lyrurus tetrax*), kurki (*Grus grus*), punajalkaviklo (*Tringa totanus*), liro (*Tringa glareola*), naurulokki (*Larus ridibundus*), selkälokki (*Larus fuscus*), räyskä (*Sterna caspia*), kalatiira (*Sterna hirundo*), lapintiira (*Sterna paradisaea*), palokärki (*Dryocopus martius*) ja pohjantikka (*Picoides tridactylus*) + lisäksi kolme uhanalaista lajia.

Suorat elinympäristövaikutukset

Suoria elinympäristövaikutuksia (elinympäristön pinta-alan pieneminen ja tai laadullinen heikkeneminen) muodostuu sekä manneralueella että vesialueella pengertien vaikutuksesta. Vaikutukset kohdistuvat hankkeen vaikutusalueen ranta- ja vesialueilla pesiviin ja ruokaileviin lintuihin, joita ovat laulujoutsen, tukkasotka, uivelo, naurulokki, kala- ja lapintiira, punajalkaviklo, liiro ja selkälokki. Selvitysten perusteella alueella ruokailevien ja levähtävien lokki- ja vesilintulajien yksilömäärät ovat kuitenkin melko alhaisia koko Natura-alueella esiintyviin populaatioihin suhteutettuna (Natura-tietolomake). Kuikan ja laulujoutsenen osalta vaikutus kohdistuu merkittävään osaan Natura-tietolomakkeella ilmoitetusta pesivästä populaatiosta, joka on molemmilla vain 1–2 paria.

Pengertien alueella (kaikki vaihtoehdot; 1A-D, 2, 3 ja 4) ei selvitysten perusteella esiintynyt tärkeitä lintujen pesimäluotoja tai –saaria (mm. Kannonlahti 2017). Koska tunnetut pesimäkoloniat sijaitsevat riittävän etäällä, ei hankkeella arvioida olevan vaikutuksia lorkkilintujen, kuten naurulokin ja kalatiiran pesimäpaikkoihin alueella. Epävarmuutta arviointiin lisää kuitenkin se, että lokit ja tiirat voivat vaihtaa pesimäpaikkoja eri vuosien välillä.

Rannoilla pesivistä lajeista vaikutuksia kohdistuu mm. laulujoutseneen, kurkeen, punajalkavikloon, liiroon ja tukkasotkaan. Näiden lajien osalta elinympäristövaikutukset kohdistuvat kuitenkin Natura-alueella esiintyvään kokonaispopulaatioon suhteutettuna vain hyvin vähäiseen määrään pesiviä pareja, mutta varovaisuusperiaatteen perusteella lajeihin arvioidaan kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia.

Tiealueen merkitys syysmuutolla kerääntyville sorsalinnuille saatiin kohtuullisen luotettava kuva vuosien 2014–2024 Tiira -kyselyn kautta (BirdLife, MLY 1/2025). Syysmuutolla alueelle kerääntyä ruokailemaan ja levähtämään huomattava määrä uiveloita. Uiveloiden määrä on Natura perusteiseen määrään (51–100 lepäilevää yksilöä) suhteutettuna merkittävä. Uiveloista on tehty vuosina 2014–2024 yhteensä 112 Tiiraan talletettua havaintoa, keskimääräisen havaintomäärän ollessa 34 uiveloita kerrallaan. Useimpina vuosina Björköbyn sillalta on havaittu loka-marraskuussa kerrallaan yli 100 uiveloita ja parhaimmillaan lähes 300 uiveloita. Laji vaikuttaa yleistyneen Suomessa, mikä voi vaikuttaa kasvaviin havaintomääriin. Laulujoutsenia ja tukkasotkia levähtää alueella syksyin vain muutamia yksilöitä. Petolinnuista merikotka viihtyy alueella ympäri vuoden. Koska alueen vesistöt ovat laajoja ja uivelolle hyvin soveltuvia myös hankealueen vaikutusalueen ulkopuolella, eikä muiden lajien määrät syksyllä ole merkittäviä, ei hankkeesta arvioida syntyvän syysmuuttaville, lepäileville ja ruokaileville linnuille vaikutuksia.

Metsäalueilla merkittäviä vaikutuksia kohdistuu kahteen suojelusyistä salassa pidettävään lajiin, jonka arviointi on laadittu erilliselle, vain yhteysviranomaiselle toimitetulla liitteellä (liite 2). Myös toisen lajin osalta vaikutukset on arvioitu kaikissa vaihtoehdoissa merkittäviksi, mutta ko. lajille vaikutuksia tulee lähinnä välillisesti tien rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvan häiriön kautta.

Välilliset vaikutukset

Rakentamisaikainen häiriö kantautuu häiritsevänä Natura-alueelle saakka kaikissa vaihtoehdoissa (huomioiden useissa ulkomaisissa ja kotimaisissa selvityksissä havaitut häiriöetäisyydet mm.) ja voi karkottaa herkintä alueella pesivää, ruokailevaa ja levähtävää linnustoa. Natura-alueelle sijoittuvilla vaihtoehdoilla häiriövaikutus on todennäköisesti hieman vaihtoehtoja 3 ja 4 suurempaa. Rakentamisen aikainen häiriövaikutus arvioidaan pesimälajistolle kaikissa vaihtoehdoissa merkittäväksi, joskin merkittävä vaikutus ajoittuu ainoastaan rakennusaikaan.

Kesäkauden **liikennemäärä** pengertiellä voi olla vilkkaimmillaan noin 300 ajoneuvoa vuorokaudessa. Pesimäaikaan keskittyessään tämä aiheuttaa linnustolle lähes jatkuvaa visuaalista häiriötä ja melua. Vaikutukset voivat ulottua etenkin avoimella vesialueella (pengertien osuus) joillain lajeilla jopa useamman sadan metrin säteelle. Linnut voivat siirtyä pesimään kauemmas tiealueesta, joka puolestaan voi lisätä kilpailua ja heikentää lajien pesimämenestystä. Vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti ainakin alueella pesiviin kahlaajiin kuten punajalkavikloon ja häiriölle herkkiin kokosukeltajiin kuten tukkasotkaan. Vaikutuksia voi kohdistua myös mm. koskeloihin, laulujoutseneen ja kurkeen. Natura-alueelle sijoittuvilla vaihtoehdoilla 1A-C ja 2 vaikutus on suurempi, kuin hieman kauemmas sijoittuvilla vaihtoehdoilla 3 ja etenkin vaihtoehdolla 4. Vaihtoehdosta 1D (jalankulkua/pyöräilyä) jolloin meluvaikutuksia ei käytännössä synny. Linnut kuitenkin säikkyvät jalkaisin liikuvaa ihmishahmoa jopa enemmän verrattuna liikkuvaan autoon, jolloin karkottava vaikutus ei ole välttämättä muita vaihtoehtoja pienempi.

Koska alue ei selvitysten perusteella ole vesilintujen kannalta erityisen merkittävää levähdysaluetta keväisin, jäävät vaikutukset muuttolinnuille populaatiotasolla todennäköisesti vähäisiksi. Liikenteen huippuajankohdat painottuvat myös todennäköisesti lintujen tärkeimpien muutonaikaisten kerääntymisaikojen (aikainen kevät ja syksy) ulkopuolelle, mikä vähentää muuttolinnustolle aiheutuvia vaikutuksia. Kokonaisuutena liikenteen aiheuttamilla vaikutuksilla, kuten häiriöllä ja melulla, on merkittäviä vaikutuksia linnustoon.

Virkistyskäyttö aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia alueen linnustoon. Vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti voimakkaimpina maiseman kannalta arvokkaille ranta-alueille (pengertien ympäristö), jotka ovat myös vesi- ja rantalinnuston kannalta alueen herkintä aluetta. Vaikutuksia korostaa se, että alue on toistaiseksi melko rauhallinen eikä alueen linnusto ei ole tottunut ihmistoimintaan.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Hankkeen yhteisvaikutuksia on arvioitu Mustasaaren tuulivoimapuiston, Björkön–Raippaluodon rantaosayleiskaavan tarkistamisen, Merenkurkun saariston käyttö- ja hoitosuunnitelman sekä Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelman kanssa. Haitallisia yhteisvaikutuksia ei arvioida muodostuvan.

Natura-alueen eheys ja koskemattomuus

Natura-alueen eheyteen ja koskemattomuuteen kohdistuvat vaikutukset ovat arvioinnin mukaan etupäässä paikallisia. Pengertie kaikissa eri vaihtoehdoissa aiheuttaa paikallisesti muutoksia veden virtaamisessa, muuttaa paikoin alueen rakenteellisia tai toiminnallisia suhteita, muuttaa paikallisesti luontaista luontotyyppien kehitystä ja aiheuttaa paikoin tyypillisten piirteiden tuhoutumista tai vähenemistä. Mutta vaihtoehtojen 1A-1D ja 2 osalta tie tulee pienentämään Natura-alueelle tärkeän lajin populaation kokoa. Lisäksi vaihtoehdot VE1A-D ja 2 heikentävät selvästi yhden luontotyypin yhtenäisyyttä ja kytkeytyneisyyttä. Tästä syystä haitalliset vaikutukset Natura-alueen eheyteen ja koskemattomuuteen arvioidaan kaikissa vaihtoehdoissa merkittäviksi.

Vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Tien rakentamisesta aiheutuvien haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi on esitetty tien rakentamista lintujen pesimääjän ulkopuolella, ihmisten informointia alueen linnustosta ja maaston kulumisherkkyydestä, levähdys- ja pysähdyspaikkojen oikealla sijoittelulla sekä rakentamisen aikaista hulevesien kuormitusta pienentämällä. Lisäksi rantojen umpeenkasvua on arvioitu voitavan ehkäistä ja luontotyyppien tilaa parantaa säännöllisillä niitoilla.

Lupa- ja valvontaviraston lausunto Natura-arvioinnista

Natura-arvioinnin asianmukaisuus

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa edellytetty arviointimenettely on toimeenpantu luonnonsuojelulain 35 §:llä. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Oikeuskäytännön mukaan asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen. Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen.

LVV toteaa, että tievaihtoehtojen tuomat virtaamamuutokset ovat uudessa arvioinnissa vertailukelpoisia huomioiden, että Natura-arviointia on täydennetty vaihtoehdon 3 ja 4 virtaamamallinnuksilla. Arviointia on myös täydennetty havaintotiedoilla syksyllä levähtävistä linnuista ELY-keskuksen pyynnön mukaisesti, mutta arvioinnissa puuttuu edelleen tarkempi pohdinta tien vaikutuksista syksyllä levähtäviin lintuihin.

Vesikasvillisuus- ja meriuposkuoriaisen ravintokasvin kartoituksia on täydennetty kattamaan myös vaihtoehtoa 4. Luonnonsuojeluviranomainen on kuitenkin lausunnossaan Natura-arviointiin huomauttanut arvioinnin puutteellisuudesta koskien vedenalaisten hiekkasärkkien selvityksiä, sillä vaihtoehtojen 1-3 varrelta tehdyissä

vesikasvillisuuskartoituksissa todettiin, että alueella saattaa esiintyä hiekkasärkkiä. Luonnonsuojeluviranomainen uusii lausuntoaan ja toteaa, että luontotyyppin vedenalaiset hiekkasärkät (1110) esiintymistä olisi tullut tarkistaa luontotyyppin ollessa Merenkurkun Natura-alueen suojeluperusteena. De Geer muodostumien vedenalainen osa olisi tullut arvioida mahdollisena riutat (1170) luontotyyppinä.

Hankkeen kuvauksessa olisi tullut huomioida koko tiealueen tilan tarve mahdollisine reunaojineen. Arvioinnissa puuttuu kuvailu ja vaikutusarviointi tiepenkereen vaatimasta leveydestä vesialueella.

LVV toteaa, että Natura-arvioinnissa esiintyy paikoin huomattavaa ristiriitaisuutta ja epä johdonmukaisuutta arvioitavasta kohteesta ja merkittävyyden päätelmissä (vaikutuksesta luontotyyppeihin ja linnustoon). Vaikutuksien arvioinnissa Natura-alueen eheyteen merkittäviä vaikutuksia vaihtoehdon 3 ja 4 osalta ei ole perusteltu.

Saukon osalta ei ole tehty maastonselvityksiä tarkentamaan lajin aktiivisuutta hankkeen vaikutusalueella eikä arvioinnissa ole tarkasteltu mahdollisia virtaamamuutoksista aiheutuvia välillisiä vaikutuksia saukon talviaikaiseen selviytymiseen reviirillä.

Vaikka arvioinnissa on yllä mainittuja puutteita Lupa ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arviointia voidaan pitää pääosin riittävänä sen arvioimiseksi, heikentääkö arvioitu hanke/suunnitelma niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Merenkurkun saariston alue on hyväksytty Natura 2000 -verkostoon.

Hankkeen vaikutukset Natura-alueen perustana oleviin luontotyyppeihin

Rannikon laguunit

LVV yhtyy Natura-arviointiin, jonka mukaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia aiheutuu erityisesti vaihtoehdosta 1 B tielinjauksen sijoituessa edustavuudeltaan hyvän fladan luontotyyppikuvion alueelle Uddenin länsirannalla tien sulkiessa meriyhteyden altaan pohjoispuolella. Arvioinnista poiketen LVV katsoo, että myös vaihtoehdot VE1A, C ja D saattavat vaikuttaa merkittävän heikentävästi sivutessa hyvin läheltä Uddenin fladaa (1C ja D) sekä Hannos Vahlsörarnan eteläpuolella olevien kahden flada luontotyyppikuvion välistä (1A, B, C,D). LVV huomauttaa, että Natura-arvioinnissa ei ole huomioitu, että Hannos Vahlsörarnan eteläpuolella myös tielinjauksen itäpuolella on muodostunut flada. **LVV yhtyy kuitenkin Natura-arviointiin, että vaikka merkittäviä vaikutuksia aiheutuu paikallisesti hankealueella yllä kuvattuihin luontotyyppin kohteisiin, eivät vaikutukset luontotyyppiin rannikon laguunit ole merkittäviä, sillä hankealueella esiintyy hyvin pieni osa (alle 1 %) koko Natura-alueella esiintyvän luontotyyppin pinta-alasta (2000 ha).**

Vaihtumissuot ja rantasuot

Vaihtoehdot 1 A ja B sijoittuvat suoraan luontotyyppin kuviolle ja hävittää sitä tai merkittävästi muuttaa sen ominaispiirteitä. VE 2 sivuaa luontotyyppiä. Luontotyyppille aiheutuu suorien vaikutusten lisäksi myös pintavesivaikutuksia ja kuivattaa niitä. **Koko Natura-alueella luontotyyppin pinta-ala on 350 ha ja tiehankkeen alueella sitä esiintyy alle 1 %, jolloin vaikutukset eivät ole merkittäviä.**

Maankohoamisrannikon primaarisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät

Pinta-alallisesti suurimmat vaikutukset kohdistuvat Natura luontotyyppiin primaarisuknessiometsät. Kaikki vaihtoehdot 1 sekä VE2 vaativat metsien raivausta, jolloin ne myös pirstovat yhtenäisiä ja hyvin luonnontilaisia metsäalueita sekä aiheuttavat reunavaikutusta. **Huomioiden, että luontotyyppi on Merenkurkun saaristolle tyypillinen ja sitä esiintyy yhteensä n. 5 600 ha alueella LVV yhtyy arviointiin ei merkittävistä vaikutuksista primaarisuknessiovaiheiden luonnontilaisiin metsiin.**

Puustoiset suot

Hannos Valsörarnan alueella vaihtoehdot 1A ja 1B sijoittuvat noin 30-40 metrin matkalla (pinta-alaltaan n. 2,5 aaria) kuviolle, joka edustaa puustoiset suot -luontotyyppiä. Tien rakentaminen aiheuttaa merkittäviä muutoksia kuviolle ja valtaosa luontotyyppikuviosta menetetään suoraan tien raivaustoimien yhteydessä. **Koska vaikutukset kohdistuvat vaihtoehdosta riippumatta hyvin pienelle alalle (< 1 %) suojelun perusteena olevan luontotyyppin pinta-alasta LVV yhtyy arviointiin ei merkittävistä vaikutuksista luontotyyppiin.**

Muut alueella mahdollisesti esiintyvät luontotyyppit

LVV kiinnittää huomiota arvioinnissa todettuun, että merkittäviä välillisiä vaikutuksia muodostuu kaikista vaihtoehdoista Natura-alueen Uddströmmen ja siitä pohjoisella merialueella, mikäli pengertien aiheuttamat veden virtaamamuutokset heikentävät vesialueelle ominaisen lajiston elinolosuhteita esim. rehevöittämällä vesistöä tai aiheuttamalla pohjan liettymistä. ELY-keskus on aiemmassa lausunnossaan hankkeen Natura arviointiin todennut, että alueella mahdollisesti esiintyvien Natura luontotyyppin vedenalaisten hiekkasärkkien esiintyminen on epävarmaa. LVV toteaa myös, että vesialueella kartoitetut laajalti esiintyvät, vesialueen ekologian ja ravintoverkon kannalta tärkeät suojaisat näkinpartaispohjat ovat luonnonsuojelulain 64 § mukaan suojeltu luontotyyppi, joka usein esiintyy hiekkaisilla merenpohjilla. Natura-arvioinnissa olisi tullut huomioida, että De Geer moreenien vedenalainen osa todennäköisesti kuuluu luontotyyppiin riutat. **Vedenalaisten Natura luontotyyppien esiintymistä ei kuitenkaan ole tarkistettu maastonselvityksien ja uuden arvioinnin yhteydessä, jolloin vaikutusarviointiin jää epävarmuutta.**

Vaikutukset luontodirektiivin mukaisiin lajeihin

LVV uusii ELY-keskuksen lausuntoa ja yhtyy arviointiin, jonka mukaan luontodirektiivilajeista **itämerennorpalle ja harmaahylkeelle** ei arvioida kohdistuvan vaikutuksia, sillä lajien esiintymisaluet sijoittuvat hankkeen vaikutusalueen ulkopuolelle, selvästi kauemmas merelle.

Saukkoon hankkeesta arvioidaan kohdistuvan vähäisiä elinympäristövaikutuksia, mikäli lajin elinalueita sijoittuu tien alueelle tai lähiympäristöön. Saukkoon hankkeesta arvioidaan voivan kohdistua vähäisiä elinympäristövaikutuksia, mikäli lajin elinalueita sijoittuu tien alueelle tai lähiympäristöön. LVV uusii ELY-keskuksen kannanottoa koskien saukon pintapuolista tarkastelusta hankkeesta. LVV tuo myös esille, että arvioinnissa ei ole huomioitu alueen talviaikainen merkitys saukolle. LVV:n vesienhoitoryhmän mukaan Uddströmmen pysyy sulana talvella, jolloin hankealue saattaa alue olla tärkeä saukon esiintymisaluetta ja mahdollisten lisääntymis- tai levähdyspaikkojen esiintyminen ei ole poissuljettua. Vaikutuksia saukkoon saattaa muodostua välillisesti, mikäli virtaamamuutokset vaikuttavat talviaikaiseen virtaamaan ja salmen jäätymiseen, jolloin vaikutukset heijastuvat ravinnon/kalan saatavuuteen. **Virtaamamuutoksien suuruuteen sisältyy epävarmuutta, joka heijastuu myös vaikutuksien arvioinnista saukkoon. LVV yhtyy arvioinnissa todettuun, että saukon elinpiiri on hyvin laaja, ja tiealue edustaa siitä vain pientä osaa, jolloin vaikutukset saukkoon Natura-alueen suojeluperusteena todennäköisesti eivät nouse merkittäviksi.**

LVV toteaa, että Natura-alueen suojelun perusteena olevaa **nelilehtivesikuusen** esiintymistä ei ole kartoitettu alueella, jolloin vaikutuksia lajiin ei voida arvioida. Laji on erittäin harvinainen, vaarantuneeksi (VU) luokiteltu laji. **LVV katsoo, että arvioinnissa olisi varovaisuusperiaatteen mukaisesti tullut huomioida mahdollinen esiintyminen alueella. Lajia olisi tullut tarkistaa maastossa tai vähintään VELMUn paikkatiedon avulla.**

Vaikutukset linnustoon

LVV toteaa, että Natura-arvioinnin päätelmän ja liitteen 12.1 lajikohtaisen arvioinnin välillä esiintyy huomattavan paljon ristiriitaisuutta koskien vaikutuksien merkittävyyttä lintulajeihin. LVV katsoo, että Natura-arvioinnissa on perustellusti nojaututtu varovaisuusperiaatteeeseen myös niiden lajien kohdalla, joista vain pieni osa Natura-alueen kannasta on havaittu hankealueella. Tulee myös huomioida, että hankkeen lintulaskennoista on kulunut monta vuotta ja vesi- sekä kosteikkolintujen tilanne Suomessa on yleisesti heikentynyt.

LVV katsoo, että vaikutuksien arvioinnissa linnustoon olisi tullut ottaa kantaa virtaamamuutosten kautta linnuston ruokailualueisiin mahdollisesti aiheutuviin välillisiin vaikutuksiin erityisesti pitkällä aikavälillä. LVV panee merkille, että arvioinnissa rannikon laguuneihin todetaan, että merkittäviä välillisiä vaikutuksia muodostuu kaikista vaihtoehtoista Natura-alueen Uddströmmen ja sitä pohjoisella merialueella, mikäli pengertien virtaamamuutokset heikentävät vesialueelle ominaisen lajiston (mm. kalat, hyönteiset, vesikasvillisuus ja muut vesieliöt) elinolosuhteita alueella esim. rehevöittämällä vesistöä.

LVV yhtyy Natura-arviointiin, jonka mukaan **merkittävän heikentäviä vaikutuksia kaikista tievaihtoehdoista saattaa aiheutua pesivään laulujoutseneen ja kuikkaan** huomioiden Natura-alueen suojeluperusteena oleva alhainen parimäärä, vaikka laulujoutsenen pesivä kanta on yleisesti runsastunut ja pesivien määrä saattaa todellisuudessa olla suurempi. LVV panee merkille, että Tiira-aineiston 2014-2024 mukaan kuikka on pesimäaikana havaittu hankealueen eri osissa.

LVV katsoo Natura-arvioinnin mukaisesti, että **merkittäviä vaikutuksia tiehankkeen kaikista vaihtoehdoista voi aiheutua erityisesti myös rannoilla pesiviin punajalkavikloon, liiroon ja tukkasotkaan**. LVV katsoo, että varovaisuusperiaatetta tulee käyttää huomioiden Natura-alueen suojeluperusteena olevan liiron ja punajalkaviklon pesimäkannan koko suhteutettuna hankealueen Tiirahavaintoihin. Tukkasotka on erittäin uhanalaiseksi luokiteltu laji (EN) ja hankealueelta on Tiira-aineiston mukaan useampia havaintoja pesimäaikana.

LVV yhtyy arviointiin, jonka todennäköisiä merkittäviä heikentäviä elinympäristö- ja häiriövaikutuksia salassa pidettävään metsälintulajiin ei minkään tievaihtoehdon osalta voida poissulkea tien pirstoessa yhtenäisiä, lajille tärkeitä elinympäristöjä sekä aiheuttamalla häirintää rauhallisilla pesimäalueilla. LVV toteaa, että kahden toisen salassa pidettävään lajin osalta vaikutukset eivät kohdistu Natura alueella pesivään yksilöihin, vaikka lajien huomattavan laaja reviiiri ulottuu Natura-alueelle. Näin ollen LVV arvioi Natura-arvioinnista poiketen, ettei merkittävän heikennyksen kynnyks täyty kyseisten lajien kohdalla. Tien vaikutukset toiseen näistä lajeista kohdistuvat lähinnä rakentamis- ja toiminnanaikaisista häiriöistä (melu- ja lisääntynyt virkistyskäyttö), jotka kohdistuvat ensisijaisesti linnun pesintään Natura-alueen ulkopuolella. **Lupa- ja valvontaviraston lausuntoa on tarkennettu salassa pidettävien lintujen osalta erillisessä liitteessä (liite 1).**

Vistantien ympäristössä todettiin levähtävän merkittävä määrä uiveloita 10 vuoden kattavan Tiiran syyshavaintoaineiston perusteella. Myös Natura-arvioinnissa todetaan, että määrä (keskimäärin 34 yks/havainto ja max 300 yks/havainto) on merkittävä suhteessa Natura-alueen suojeluperusteena olevaan määrään (51-100 lepäilevää yksilöä). **LVV katsoo, että koska arvioinnissa ei ole tarkemmin kuvattu ja arvioitu lepäileviin lintuihin muodostuvia vaikutusmuotoja, eikä Tiira-aineistosta käy ilmi tarkemmin, missä linnut lepäävät, jää vaikutuksiin levähtäville linnuille epävarmuutta.**

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

LVV yhtyy Natura-arvioon, jonka mukaan vaihtoehdot 1 (kaikki alavaihtoehdot) ja 2 saattavat vaikuttaa erityisesti yhden salassa pidettävän metsälintulajin populaatiokokoon sen elinympäristöön kohdistuvien muutoksien myötä. Näin ollen vaikutukset Natura alueen eheyteen olisivat merkittävän heikentäviä. Natura-alueella ei ole kartoitettu suojeluperusteisiin niin ikään kuuluvan nelilehtivesikuusen esiintymää, jolloin hankkeen vaikutuksia siihen tai Natura alueen eheyteen tätä lajia huomioiden ei ole arvioitu.

Myös vaihtoehdot 3 ja 4 poistavat ja pirstovat salassa pidettävälle lintulajille tärkeitä, Natura-alueeseen rajautuvia eheitä metsäelinympäristöjä. LVV tuo esille, että tievaihtoehtojen ylittävällä vesialueella (myös vaihtoehtojen 3 ja 4 varrella) on todettu esiintyvän vesialueiden ekologialle ja ravintoketjulle tärkeitä suojaisia näkinpartaispohjia. LVV:n vesistöyksikkö on tuonut esille, että virtaamamuutokset saattavat olla mallinnettua huomattavasti suurempia erityisesti pidemmillä pengertievaihtoehdoilla. Koska suuremmat virtaamamuutokset saattavat välillisesti vaikuttaa Natura-alueella pesivien lintujen ravintokohteisiin vaikutusarviontiin jää epävarmuutta. **Huomioiden vaikutuksia sekä metsä- että vesielinympäristöihin LVV yhtyy Natura-arviointiin, että vaikutukset Natura-alueen eheyteen arvioidaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti myös vaihtoehtojen 3 ja 4 osalta merkittäviksi (vaikka merkittävän vaikutuksen päätelmää näiden vaihtoehtojen osalta ei ole Natura-arvioinnissa perusteltu).**

Vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Arvioinnissa esitetyillä lieventävillä toimenpiteillä ei Lupa ja valvontaviraston näkemyksen mukaan voida vähentää tievaihtoehdoista aiheutuvia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin tai Natura-alueen eheyteen niin, että ne jäisivät merkittävää vähäisemmiksi.

Lausunnon johtopäätös

ELY-keskus katsoo, että Mustasaaren Vistantien vaihtoehdot 1A-D ja 2 aiheuttavat merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena olevaan linnustoon sekä Natura-alueen eheyteen ja koskemattomuuteen aiheuttaen merkittävästi heikentäviä vaikutuksia suojeluperusteena olevaan metsälinnun elinympäristöön sekä ranta- ja vesialueilla ruokailevaan pesimälinnustoon, erityisesti joutseneen, kuikkaan, tukkasotkaan, liroon ja punajalkavikloon.

Myöskään vaihtoehtojen 3 ja 4 osalta ei voida sulkea pois merkittäviä vaikutuksia suojeluperusteena olevaan linnustoon ja tämän myötä myöskään Natura-alueen eheyteen ja koskemattomuuteen. Vaihtoehdot 3 ja 4 poistavat ja pirstovat salassa pidettävälle lajille tärkeitä, Natura-alueeseen rajautuvia eheitä ja rauhallisia metsäelinympäristöjä ja LVV:n vesistöyksikkö on tuonut esille, että virtaamamuutokset saattavat olla mallinnettua huomattavasti suurempia ja vaikuttaa koko Revöfjärdenin ekologiaan. Virtaamamuutokset arvioidaan olevan suurempia erityisesti pidemmillä pengertievaihtoehdoilla. Tämä huomioiden LVV:n luonnonsuojeluyksikkö katsoo, että vaikutukset vedenalaisille luontoarvoille, kuten alueelle tyypillisille ja ravintoverkolle tärkeille näkinpartaispohjille ja matalille ranta-alueille sekä niiden kautta aiheutuvat välilliset vaikutukset erityisesti Natura-alueen suojeluperusteena olevaan linnustoon saattavat muodostua arvioitua suuremmiksi.

Lupa ja valvontavirasto muistuttaa, että luonnonsuojelulain 39 § mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausunntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Asian käsittelijät

Asian on esitellyt ylitarkastaja Jaana Höglund ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Johanna Kullas. Lausunto on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on lausunnon viimeisellä sivulla.

Tiedoksi

Mustasaaren kunta
Metsähallitus
Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus

Tämä asiakirja LVV-U/29776/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/29776/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Höglund Jaana 04.03.2026 11:44

Ratkaisija Kullas Johanna 04.03.2026 13:41